

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่พิมพ์ในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2526-2530" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของหนังสือ (ได้แก่ ขนาด รูปเล่ม จำนวนหน้า และวัสดุที่ใช้ผลิตหนังสือ) ประเภทและเนื้อหาของหนังสือสำหรับเด็กวัย 3-5 ขวบ ที่จัดพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ. 2526-2530 ว่ามีในด้านใดบ้างและมีจำนวนมากน้อยเพียงใด

ดำเนินการวิจัยโดย สาราจรายชื่อหนังสือสำหรับเด็กที่พิมพ์ในช่วง พ.ศ. 2526-2530 จากสำนักพิมพ์ รัยขายหนังสือ และห้องสมุดต่าง ๆ คัดเลือกและรวบรวมหนังสือสำหรับเด็กอายุ 3-5 ขวบ ตามเกณฑ์การวิจัยที่กำหนดไว้ได้จำนวนทั้งสิ้น 129 ชื่อเรื่อง ศึกษาความเป็นมา การแบ่งประเภท ตลอดจนสภาพวงการหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน สร้างเกณฑ์ศึกษาเนื้อหาของหนังสือสำหรับเด็กอายุ 3-5 ขวบขึ้น โดยศึกษาแนวความคิดในการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน และคุณภาพประชากรไทยที่สังคมต้องการ นำเกณฑ์ศึกษาเนื้อหาส่งไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 5 ท่านพิจารณา เกณฑ์ดังกล่าวประกอบด้วยหัวข้อเนื้อหาที่ควรมีในหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนจำนวน 36 หัวข้อ แยกได้เป็นหัวข้อเนื้อหาที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ จำนวน 23 หัวข้อ และหัวข้อเนื้อหาที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านสติปัญญา จำนวน 13 หัวข้อ อ่านหนังสือที่เป็นประชากรที่ละเล่มบันทึกข้อมูลบรรณานุกรมและรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะของหนังสือ อ่านหนังสือที่เป็นประชากรอีกครั้ง เพื่อทำบรรณนิทัศน์พิจารณาประเภทของหนังสือตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ชีดรอยคะแนนลงในตารางการวิเคราะห์ทุกครั้ง ที่พบคำสำคัญที่ตรงกับเนื้อหาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทบทวนการวิเคราะห์เนื้อหา นำคะแนนที่ได้มาหาค่าร้อยละ ค่าความถี่ เสนอผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. จากการสำรวจหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่พิมพ์ในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2526-2530 พบว่ามีหนังสือสำหรับเด็กวัยนี้ จำนวน 129 ชื่อเรื่อง เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์ใน พ.ศ. 2527 จำนวน 36 ชื่อเรื่อง พ.ศ. 2528 จำนวน 30 ชื่อเรื่อง พ.ศ. 2529 จำนวน 23 ชื่อเรื่อง พ.ศ. 2526 จำนวน 22 ชื่อเรื่อง และพ.ศ. 2530 จำนวน 18 ชื่อเรื่อง หนังสือทั้ง 129 ชื่อเรื่อง เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เอกชน 15 แห่ง ได้แก่สำนักพิมพ์บรรณกิจ จำนวน 46 ชื่อเรื่อง ต้นอ้อ 26 ชื่อเรื่อง วัฒนาพานิช 19 ชื่อเรื่อง ไทยวัฒนาพานิช 12 ชื่อเรื่อง สุวีริยาสาส์น 8 ชื่อเรื่อง อักษรเจริญทัศน์ 5 ชื่อเรื่อง อีรสาส์น, อักษรบัณฑิต แห่งละ 3 ชื่อเรื่อง ชมรมเด็ก, ประชุมช่าง, ปาณา พี.เอ., เมดิคัล-มีเดีย, ลูกหมี และศึกษาพร แห่งละ 1 ชื่อเรื่อง
2. ลักษณะของหนังสือ ได้แก่ ขนาด รูปเล่ม จำนวนหน้า และวัสดุที่ใช้ผลิตหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า หนังสือส่วนใหญ่มีขนาดรูปเล่ม 8 หน้ายก (6x 8 1/2 นิ้ว) เป็นรูปเล่มแนวดิ่ง มีจำนวนหน้าระหว่าง 10-20 หน้า และใช้กระดาษเป็นวัสดุในการผลิตหนังสือ
3. ประเภทของหนังสือ หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2526-2530 เป็นหนังสือประเภทที่ทำให้ประสบการณ์และความรู้ด้านต่าง ๆ แก่เด็กมากที่สุด รองลงมาคือ หนังสือที่ทำให้ประสบการณ์ด้านภาษา และหนังสือที่ทำให้ประสบการณ์ด้านจำนวนมีน้อยที่สุด
4. เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับพืชและสัตว์มีกล่าวถึง 203 ครั้ง รองลงมาเป็นเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ กล่าวถึง 104 ครั้ง ความรู้เกี่ยวกับบุคคล กล่าวถึง 55 ครั้ง ความมีมารยาท กล่าวถึง 42 ครั้ง ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ กล่าวถึง 40 ครั้ง ๆ ส่วนเนื้อหาที่มีกล่าวถึงน้อยที่สุดในหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน คือ เนื้อหาการแพทย์ มีกล่าวถึงเพียง 1 ครั้ง

5. การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน 129 ชื่อ เรื่อง ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหาหมวดเสริมสร้างพัฒนาการด้านสังคมและ อารมณ์ จำนวน 23 หัวข้อ พบว่าหนังสือจำนวน 55 ชื่อเรื่องไม่กล่าวถึงเนื้อหาใน หมวดนี้เลย และมีหนังสือจำนวน 74 ชื่อเรื่องมีหัวข้อเนื้อหาในหมวดนี้ ซึ่งหนังสือ ส่วนใหญ่กล่าวถึงเนื้อหาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพียงหัวข้อละ 1 ครั้ง ถ้าคิดเฉลี่ย ทั้ง 129 ชื่อเรื่องแล้ว แต่ละเล่มกล่าวถึงเนื้อหาหมวดนี้ไม่ถึง 1 ครั้ง หัวข้อ เนื้อหาที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ เนื้อหาความมีมารยาท รองลงมาอีก 3 หัวข้อ คือ ความรักในครอบครัว ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ และการมีสุขนิสัยที่ดี ส่วนหัวข้อที่มีความถี่ต่ำสุดในหมวดเสริมสร้างพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ คือ การให้อภัย

6. การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือสำหรับเด็กตามเกณฑ์การ วิเคราะห์เนื้อหาหมวดเสริมสร้างพัฒนาการด้านสติปัญญา พบว่า มีหนังสือ จำนวน 45 ชื่อเรื่องไม่มีเนื้อหาในหมวดนี้เลยและหนังสือ 84 ชื่อเรื่องมีหัวข้อ เนื้อหาในหมวดนี้ หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่มีเนื้อหาตามเกณฑ์ที่ กำหนดไว้หัวข้อละ 1 ครั้ง ถ้าคิดเฉลี่ยทั้ง 129 ชื่อเรื่องแล้ว ส่วนใหญ่แต่ละ เล่ม กล่าวถึงเนื้อหาในหมวดนี้ไม่ถึง 1 ครั้ง มีเพียง 1 หัวข้อเนื้อหาเท่านั้นที่มีค่า ความถี่เฉลี่ยเกินกว่า 1 ครั้ง คือ หัวข้อเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับพืชและสัตว์ รอง ลงมามีค่าความถี่เฉลี่ยไม่ถึง 1 ครั้ง คือ หัวข้อเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ ความรู้เกี่ยวกับบุคคล ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ ตามลำดับ ส่วนหัวข้อเนื้อหาที่มีค่า ความถี่ต่ำสุดในหมวดเสริมสร้างพัฒนาการด้านสติปัญญา คือ หัวข้อเนื้อหาความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์

อภิปรายผล

1. ระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2526-2530 อัตราการพิมพ์ หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่เป็นประชากรในการวิจัยมีจำนวนไม่แตกต่างกัน มากนัก พ.ศ. 2530 มีหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนพิมพ์ออกมาน้อยที่สุด ทั้งนี้ เพราะสำนักพิมพ์หลายแห่งได้หันไปสนใจพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กโตและผู้ใหญ่มาก

ขึ้น ผลงานหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในช่วงนี้ ส่วนใหญ่เป็นของสำนักพิมพ์ใหญ่ ๆ เพียงไม่กี่แห่ง คือ สำนักพิมพ์บรรณกิจ ไทยวัฒนาพานิช สุวีริยาสาส์น และต้นอ้อ มีสำนักพิมพ์ต้นอ้อเพียงแห่งเดียวเท่านั้นที่เน้นการผลิตหนังสือเด็กเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะหนังสือสำหรับเด็กมีต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาของสำนักพิมพ์ในประเด็นนี้เกิดจากตลาดมีความต้องการน้อย ทำให้มีปัญหาในการผลิต เพราะการผลิตหนังสือน้อยทำให้ต้นทุนการผลิตสูง เมื่อต้นทุนสูง กาลังซื้อก็ต่ำลง สถิติการจำหน่ายน้อย และด้วยเหตุนี้สำนักพิมพ์หรือพ่อค้าก็ไม่สามารถลงทุนผลิตหนังสือที่ดีสำหรับเด็กได้มากเท่าที่ควร

2. ลักษณะของหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ได้แก่ ขนาด รูปเล่ม จำนวนหน้า และวัสดุที่ใช้ผลิตหนังสือสำหรับเด็กยังคงเป็นกระดาษ ซึ่งจากผลการวิจัยของพวงมณี ตันติวงศ์ (2523) ก็พบว่า ครูสอนเด็กระดับอนุบาลต้องการให้พกหนังสือสำหรับเด็กทำด้วยผ้าหรือพลาสติก เพราะจะทำให้หนังสือทนทานต่อการหยิบจับของเด็ก แต่จากการวิจัยครั้งนี้ ปรากฏว่ามีหนังสือผ้าเพียงเล่มเดียว ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าหนังสือที่ผลิตด้วยผ้า หรือพลาสติกมีต้นทุนการผลิตสูงกว่ากระดาษ ทำให้หนังสือมีราคาแพง สำนักพิมพ์หลายแห่งจึงไม่กล้าลงทุน หนังสือ เรื่อง ลูกสัตว์แต่งตัว (94) เป็นหนังสือผ้า ขนาด 8 หน้ายก (6x7 1/2 นิ้ว) มีจำนวนหน้า 7 หน้า ราคาถึง 55 บาทซึ่งเป็นราคาที่สูงที่สุดเพียงเล่มเดียวในจำนวนหนังสือที่เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้

ส่วนขนาดและรูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนไม่มีการกำหนดรูปแบบที่แน่นอน แต่ที่พบส่วนใหญ่เป็นหนังสือรูปเล่มสี่เหลี่ยมแบนวางตั้ง และแนวนอน ขนาด 8 หน้ายก (7 1/2 x 10 1/4 นิ้ว และ 6 x 8 1/2 นิ้ว) ซึ่งเป็นขนาดของหนังสือสำหรับเด็กที่สำนักพิมพ์จัดทำมากที่สุด เพราะเป็นขนาดที่ใช้กระดาษแล้วไม่มีเหลือเศษ (นิตยา ชูโต และกลุ่มจิตต์ พลายเวช 2527 : 56) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พวงมณี ตันติวงศ์ (2523) ด้วยว่าหนังสือขนาด 8 หน้ายกเป็นขนาดที่เหมาะสมกับเด็กระดับอนุบาลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวเหตุผลว่าหนังสือสำหรับเด็กวัย 3-5 ขวบมีขนาดรูปเล่มประมาณ 8 หน้ายก

ความหนาหรือจำนวนหน้าของหนังสือสำหรับเด็ก เนื่องจากเด็กวัย 3-5 ขวบมีช่วงความสนใจสั้น ชอบความเปลี่ยนแปลง (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ 2527 : 52) ดังนั้นเพื่อไม่ให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายในการดูหนังสือ หนังสือสำหรับเด็กวัยนี้จึงควรมีจำนวนหน้าไม่มากนัก จากการวิจัย พบว่าหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนมีจำนวนหน้าอยู่ระหว่าง 10-20 หน้ามากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวเหตุผลที่ว่าหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนเป็นเรื่องสั้น ๆ มีจำนวนหน้าประมาณ 10-20 หน้า

3. ประเภทของหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน หนังสือที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นหนังสือประเภทที่ทำให้ประสบการณ์และความรู้ด้านต่าง ๆ แก่เด็ก ทั้งนี้เพราะเด็กวัย 3-5 ขวบ มีความอยากรู้อยากเห็นเรื่องต่าง ๆ มากมาย (พยอม อิงคตานุวัฒน์ 2521 : 68) ดังนั้นผู้ผลิตหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนจึงผลิตหนังสือที่มีเนื้อหาประเภทที่ทำให้ประสบการณ์และความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการด้านนี้ให้แก่เด็ก

4. จากการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน พบว่าเนื้อหาส่วนใหญ่ในหนังสือเป็นหัวข้อเนื้อหาในหมวดเสริมสร้างพัฒนาการด้านสติปัญญา คือเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับพืชและสัตว์ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ พวงมณี ดันติวงศ์ (2523) ที่ว่าในการความเห็นของผู้สอนระดับอนุบาล เห็นว่า เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติของพืชและสัตว์เป็นเรื่องที่เด็กระดับอนุบาลชอบมากที่สุด ทั้งนี้เพราะเด็กวัยนี้สนใจสิ่งใกล้ตัวเด็กมาก เมื่อเด็กได้เห็นภาพหรือฟังเรื่องราวก็จะสามารถสื่อความหมายได้ทันที ("แนะนำหนังสือสำหรับเด็กเล็ก" 2509 : 237)

5. จากการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือสำหรับเด็กในหมวดเสริมสร้างพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ จะเห็นว่าเด็กวัย 3-5 ขวบเน้นเรื่องมารยาทต่าง ๆ ในการเข้าสังคมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตรา สุภากร (2523) ที่พบว่า หนังสือสำหรับเด็กมีคุณธรรมด้านมารยาทมากที่สุด เพราะเด็กวัยนี้มีสังคมกว้างขวางขึ้น เริ่มเข้าโรงเรียนเป็นครั้งแรกต้องพบปะกับบุคคลต่าง ๆ มากขึ้น การให้ความรู้เบื้องต้นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมเป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะช่วยให้เด็กได้รับการยอมรับในสังคม ซึ่งเป็นการสนองความต้องการพื้นฐานประการหนึ่งของมนุษย์

6. จากการศึกษานั่งถือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า หนังสือมีหัวข้อเนื้อหาในหมวดเสริมสร้างพัฒนาการด้านสติปัญญามากที่สุด รองลงมามีหัวข้อเนื้อหาหมวดเสริมสร้างพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์

หนังสือสำหรับเด็กที่มีหัวข้อเนื้อหาในหมวดเสริมสร้างพัฒนาการด้านสังคม อารมณ์และสติปัญญา พบว่า มีหัวข้อเนื้อหาหนังสือแต่ละเล่มเพียง 1 หัวข้อมากที่สุด ทั้งนี้เพราะหนังสือสำหรับเด็กวัยนี้มีข้อจำกัดด้านเนื้อเรื่อง ครอบคลุมเรื่องไม่เยิ่นเย้อ ไม่ซับซ้อน เพื่อให้เด็กเข้าใจเรื่องได้ง่ายและไม่เบื่อ

7. มีหนังสือสำหรับเด็ก 6 ชื่อเรื่อง (4.65%) คือเรื่อง ก.ไก่ (1) ว่าวเล่นลม (4) แม่ปู่กับลูกปู่ อึ่งอ่างกับวัว (9) แบบเรียน ก.ไก่ (40) หัดอ่าน ก.ไก่ (95) และ หูมากับหนูมี (113) ไม่มีเนื้อหาหมวดใดเลย ทั้งนี้เพราะในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะพิจารณาเฉพาะคำสำคัญที่ปรากฏในหนังสือเท่านั้นไม่ได้พิจารณาจากแก่นของเรื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหนังสือสำหรับเด็ก

1.1 ควรมีการนำวัสดุอื่นนอกเหนือจากกระดาษ ได้แก่ ผ้า และพลาสติก มาทำตัวเล่มเพิ่มขึ้น เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เด็กสนใจหนังสือมากขึ้น เพราะจากการวิจัยพบว่าในช่วงระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2526-2530 มีหนังสือที่ผลิตด้วยผ้าออกมาจำหน่ายเพียงเล่มเดียวคือเรื่อง ลูกสัตว์แต่งตัว ซึ่งเป็นผลงานของสำนักพิมพ์ต้นอ้อ ที่พิมพ์มาแล้ว 2 ครั้ง นับว่าได้รับความสนใจจากผู้อุปถัมภ์เป็นอย่างมาก จึงนำที่สำนักพิมพ์ต่าง ๆ ที่เห็นความสำคัญของหนังสือเด็กจะได้ลงทุนผลิตหนังสือแนวนี้ออกมาจำหน่ายเพิ่มขึ้น

1.2 ควรมีการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้เพิ่มขึ้น คือ หนังสือที่แสดงตัวพยัญชนะ หรือหนังสือ ก.ไก่ หนังสือร้อยกรองสำหรับเด็ก หนังสือทำหัตถกรรมด้านจนวน ซึ่งไม่ใช่นั่งเสริมประสบการณ์ด้านคณิตศาสตร์และหนังสือทำหัตถกรรมด้วยนิทานประกอบภาพ

1.3 เสนอให้มีการเขียนหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรื้อถ้อย ความตรงต่อเวลา การพึ่งตนเอง และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

1.4 ผู้เขียนหนังสือสำหรับเด็กควรบอกระดับของผู้อ่านหนังสือไว้ที่ตัวเล่มหนังสือ เพื่อความสะดวกและเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจซื้อหนังสือของผู้ปกครอง และเด็กในวัยก่อนเรียนจะได้อ่านหรือดูหนังสือที่เหมาะสมกับวัยของเด็กด้วย

1.5 หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่แต่ละเล่มจะมีเนื้อหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่มีหนังสือเล่มใดที่มีเนื้อหาครอบคลุมทุกหัวข้อ ฉะนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือหลาย ๆ เล่ม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ และปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ที่มีจำหน่ายในปัจจุบัน ในด้านเนื้อหาและลักษณะทั่วไปของหนังสือ

2.2 ศึกษาวิธีการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน

2.3 ศึกษาการใช้ภาษาในหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน

2.4 ศึกษาความสอดคล้องของเนื้อหากับภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็ก